

Asia: VN/2258/2021

Lausuntopyyntö: Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) valmistelun ja siihen liittyvän ympäristöarvioinnin aloittamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) valmistelusta ja siihen liittyvän ympäristöarvioinnin aloittamisesta.

Maakuntien valmistelun koordinaatiota ja maakuntien valmistelun tukemista varten on perustettu JTF – koordinaatioryhmä, jossa on tällä hetkellä 14 maakunnan liiton ja ao. alueiden ELY-keskusten edustajat. Kokouksiin osallistuvat myös työ- ja elinkeinoministeriön edustajat. Kokouksissa on käsitelty myös kansallista valmistelua ja ohjeistusta ja siihen liittyen on välitetty myös maakuntien näkemyksiä niihin.

Kainuun liitto pitää hyvänä menettelynä, että JTF-koordinaatioryhmän puitteissa on ollut mahdollista käydä keskustelua kansallisesta valmistelusta, siihen liittyvistä linjauksista ja ohjeista sekä voitu välittää maakuntien näkemykset näihin.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) merkitys

Turpeen energiakäyttöön liittyvät EU:n ja kansalliset linjaukset ja niiden vaikutukset aluetasolle ovat merkittävät. Vaikutuksia on arvioitu sekä kansallisesti että alueellisesti. Maakunnat ovat omissa alueellisiin suunnitelmiin sisältyvissä arvioissaan tarkentaneet arvioita ja tuoneet omat alueelliset erityispiirteensä mukaan niihin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut kansallisen työryhmän, joka on luovuttanut raporttinsa 31.3.2021. Työryhmän raportti sisältää yhteensä 26 esitystä, joista osaa esitetään sisällytettäväksi JTF-suunnitelmiin.

→Kainuun liitto pitää tärkeänä sitä, että Oikeudenmukaisen siirtymän rahoitusta suunnataan toimiin, joilla voidaan vaikuttaa turpeen energiakäytön muutoksesta aiheutuviin yritys- ja aluevaikutuksiin.

→Kainuun liitto pitää tärkeänä sitä, että Oikeudenmukaisen siirtymän rahoituksen lisäksi kohdennetaan myös kansallista rahoitusta em. vaikutuksiin kansallisen työryhmän raportin mukaisesti.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoitus

Oikeudenmukaisen siirtymän rahoituksen kokonaistaso Suomessa koko EU-ohjelmakaudelle on tiedossa, mutta rahoituksen alueellinen jakautuminen on vielä avoinna.

→Kainuun liitto esittää, että rahoituksen alueellinen jako tulee viipymättä tehdä. Rahoituksen määrittelyssä tulee ottaa huomioon alueiden tekemiin arvioihin perustuvat alueelliset vaikutukset sekä alueellisten vaikutusten suhteellinen merkitys aluekehitykseen. Niissä on otettu huomioon alueiden omat erityispiirteet.

JTF rahoituksen alueellinen jako tulee tehdä vihreän siirtymän alueellisia negatiivisia vaikutuksia kuvaavilla kriteereillä. JTF-rahoitushan kohdennetaan näiden vaikutusten kompensoimiseen ja uuden kestävä kehityksen mukaisen elinkeinotoiminnan luomiseen. Rakennerahastovarot tulee jakaa niiden omin määräytymiskriteerein ja huomioida Suomen liittymissopimuksen mukainen ansaintaperiaate (EU:n varojen laskentakriteerit, IP-alueen harvan asutuksen kriteeri, EU-lainsäädäntö sekä suuraluejako (IP alueen RR varojen kansallisesta jaosta tekemät esitykset).

Kainuun liitto kannattaa kansallisen turvetyöryhmän esityksiä JTF varojen kohdentamiseksi niin, että sillä voidaan optimaalisesti tukea turvetoimialan yrittäjien oikeudenmukaista siirtymää vähähiiliseen elinkeinotoimintaan. Po. turvetyöryhmän JTF varojen kohdentamisesitykset ovat (ks. TEM, Turvetyöryhmä, Työpaperi, 30.3.2021, Luku 8 Työryhmän esitykset oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseksi):

Turvetuotannon lopettavalle yrittäjälle maksettava sopeutumisraha (JTF), Turveyrittäjien uuden yrittäjyyden ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien tukeminen (JTF), Seudulliset toimenpiteet

kohdentamalla rahoitusta erityisesti alueelliseen elinvoimaan, työllistymistä edistäviin ja syrjäytymistä ehkäiseviin toimenpiteisiin (JTF), Turpeennostosta biotalouteen, luonnonhoitoon ja monialayrittäjyyteen -ohjelma nykyisille turvetuottajille ja -yrittäjille (JTF), Turvetuottajille ja -yrittäjille suunnattu taloushallinnon neuvonta ja tukitoiminta sekä henkilöstön kuntoutus- ja terapiaohjelma (JTF), Kasvu-, kuivike- ja ympäristöturpeen tuotannon turvaaminen (osittain JTF), Turvesoiden jälkikäyttö (osittain JTF).

Mm. nämä em. tuen kohteet ovat sovitettavissa JTF-asetuksen artiklan 8 mukaisiin tukikelpoisiin toimiin. Asetus tulee muokata mahdollistavaksi, ei ulossulkevaksi, jotta sen mukaisilla toimilla voidaan varmistaa oikeudenmukaisen siirtymän toteutuminen. Oikeudenmukaisen siirtymän turvaamisen edellyttämät rahoituskohteet, joihin JTF rahoitusta ei voida kohdentaa, tulee rahoittaa kansallisesti.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) alueellisen suunnitelman valmistelu

Oikeudenmukaisen rahaston (JTF) alueellisen suunnitelman sisällöstä ja toimenpiteistä säädetään JTF-asetuksessa ja erityisesti sen artiklassa 8. EU-asetuksen ohella alueellisten suunnitelmien sisältöä ohjataan kansallisilla linjauksilla. On tärkeätä, että maakunnilla on alueellisten suunnitelmien valmistelussaan riittävä keinovalikoima käytettävissään. Kussakin maakunnassa on valmius laatia maakunnan tarpeet huomioon ottava alueellinen suunnitelma. Lisäksi aluetasolla voidaan yhteensovittaa JTF-rahoituksella rahoitettavat toimet muiden EU-ohjelmien, erityisesti rakennerahasto-ohjelmasta ja CAP-ohjelmasta rahoitettavien toimenpiteiden kanssa. Aluetasolla voidaan myös varmistaa JTF ja kaikki muut alueella käytettävissä olevat rahoitusinstrumentit yhdessä, ilman päällekkäisyyksiä ja ristiriitaisuuksia tukevat maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen tavoitteita.

→Kainuun liitto esittää, että:

- kansallisesti edistetään, että JTF-rahoituksella voidaan rahoittaa myös turpeen muuhun kuin energiakäyttöön liittyviä toimia sekä TKI toimenpiteitä turpeen muiden käyttömuotojen (kuivike ja kasvuturve) korvaamiseksi muilla kotimaisilla ja paikallisilla raaka-aineilla
- JTF-rahoituksella voidaan rahoittaa ALKE-lainsäädäntöön perustuvia pienimuotoisia perusrakenteen investointeja silloin, kun ne liittyvät turpeen energiakäytöstä luopumiseen ja sitä korvaaviin toimenpiteisiin ja ovat alueellisen suunnitelman mukaisia. Näitä ovat esimerkiksi energiahuoltoon ja metsäenergian käyttöön liittyvät terminaali- ja muut logistiset ratkaisut.
- mahdollistetaan JTF-rahoituksella rahoittaa biokaasuun liittyviä toimenpiteitä, esimerkiksi selvityksiä ja investointeja, silloin kuin niillä täydennetään ja tuetaan muiden EU-ohjelmien (kuten CAP-suunnitelman) mukaisia toimenpiteitä.

→Kainuun liitto pitää tärkeänä sitä, että JTF-rahoituksella tulee voida rahoittaa polttoon ja ei-polttoon perustuvaan energian tuotantoon liittyviä investointeja, joita energiaturpeen käytöstä luopuminen aiheuttaa.

KAINUUN LIITTO

Pentti Malinen

maakuntajohtaja

Jouni Ponnikas

aluekehitysjohtaja

Karppinen Paula
Kainuun liitto